
JASPER VREE

Van L.G. van Renesse tot D. Nauta (1664-1961)

Hoe Wezel 1568 werd verwezenlijkt in de Nederlandse kerk(recht)elijke strijd

Protestantse mythevorming over Wezel?

Tijdens een bijeenkomst van het Amsterdam Centre for the History and Heritage of Protestantism op 20 juni 2018, gewijd aan het thema 'Image-building. Protestantse mythevorming in heden en verleden', presenteerde dr. Jesse Spohnholz, verbonden aan de Washington State University, een aantal hoofdlijnen uit zijn boek *The Convent of Wesel. The Event that Never was and the Invention of Tradition*.¹ Mij was gevraagd om vervolgens op het genoemde boek te reageren. Het onderstaande is de volledige versie van het door mij betoogde.

D. Nauta, Wezel en de Gereformeerde Kerkorde van 1959

In 1948 hield D. Nauta, hoogleraar kerkgeschiedenis en kerkrecht aan de Vrije Universiteit (VU), in het Kerkhistorisch Gezelschap een lezing getiteld 'Wezel (1568) en Emden (1571)'. Hoewel hij dadelijk verklaarde dat hij geen 'tot dusver ongebruikt [bronnen]materiaal' kon presenteren, had hij toch 26 bladzijden nodig om tot een afgewogen resultaat te komen. Hoe stelde hij zich dan voor 'dat de verhouding tussen Wezel en Emden ongeveer [sic! JV] geweest moe[s]t zijn'? Van een tegenstelling tussen Wezel ('rekkelijken') en Emden ('preciezen') zoals in 1894 door de Leidse historicus Robert Fruin was aangenomen, was geen sprake. Beide vergaderingen lagen 'in elkaars verlengde'. Wezel, 'een convent van particuliere personen', dat geleid werd door Petrus Datheen en Herman Moded, was het vooral te doen geweest om een regeling van de toestand in de plaatselijke gemeenten; vandaar dat zijn artikelen in den brede spraken over het werk van de ambtsdragers, oftewel 'de kerkelijke regering', en de eredienst. De Emder 'synode ... van officiële afgevaardigden' richtte zich vooral op de volgende stap: 'een nadere regeling van het kerkverband'. Wezel had zich aangesloten bij de kerkorden van Genève en Londen, bij Calvijn en a Lasco tegelijk; Emden weerspiegelde de invloed van de Franse zusterkerk. Nauta

¹ Cambridge (UK) 2017. In het onderstaande aangehaald als 'Spohnholz, ...'.